

АЛЫНКА

XXX-сали ДАССР

А Л Ь М А Н А Х

Э зугъун тати

Гуьнжундегор Сергей ИЗГИЯЕВ

Редактор Разил РАЗИЛОВ

ДАГГОСИЗДАТ — МАХАЧКАЛА

1950 с. 17

XXX-летие ДАССР

А Л Ь М А Н А Х

На татском языке

Составитель Сергей ИЗГИЯЕВ
Редактор Разил РАЗИЛОВ

ДАГГОСИЗДАТ — МАХАЧКАЛА

1950 год

МЭГНИГЬО ВЕ СТИХИГЬО

Миши БАХШИЕВ

СТАЛИН Э ИМУРЕВОЗИ

Гэилле дениши
Э синей эн солдат,
Э гиргине медаль
У вини е сирот.
Шор бисдо гэллеле
Ве гуфди у: „Леле,
У Сталин бебен
Веригьо э сине“.

Нум туь, Сталин, дери
Э лэглэй могьлугьгьо,
Э лэглэй гэлалгьо,
Э лэглэй келегьо,
Туь дорей хэлгьгьоре
Азади ве шори,
Овурдей ишуьгьи
Э и келе хори.

Гьич фурмуш нисохут
Кукгьой эн Догьисту,
Не чупон, не шогьир,
Не фэхьле, не усдо.
У рузе э иму
Туь гьуногь биригьо,
У рузе туь айму
Торих вокурдигьо.

Эз у руз Ноябрь
Рузгьо омбор рафдет,

Догъгъой эн Догъисту
Деш зевер верафдет.
Гусбендгъо ве говгъо
Гешденуът э догъгъо
Э келе мейдузи
Дешендейм буругъгъо.

Ве э ченд зугъунгъо
Сес дорени мэгъни,
Э богъгъой колхози
Бегъергъо пур бури.
Гъер догъдуь-жофокеш
Мэгънире хундени,
Э гъуьзет ве согъи
Буьзуьрге Сталин.

Туь, Сталин, гъемише
Э имуревози,
Э завод, э буругъ,
Э коргъой колхози.
Э рузгъой эн довгъош:
Э чулгъо, вишегъо,
Э нум Сталиневоз
Рафденим пушово!

Ве гъониш Сталин
Э имуревози,
Гъаилгъойму шорут
Ве биренуът рази.
Пиргъо гуфдиренуът:
„Чуь хуби исэгъет,
Рузгор эн инсонгъо
Э хори эн Совет!“

М О С К В А

Ме шегьергьо омбор дирем,
Э чор тараф гӱьлом бирем,
Э с жигеш ме не офдем,
 Чуьн туьни шегьер, Москва,
 Гуьзел, бэхдевер, Москва.
Эйлонмей туь више, богъче,
Ченд с шегьери гьер куче,
Гьер хуней туь гьисд гъэлече,
 Шегьер гъэдими, Москва,
 Шегьер васали, Москва.
Тэґрифлауьнуьт, гуюм эй туь,
Заводгьой туь, фабригьой туь,
Келе бире сал бе сал туь,
 Мәґдон заводгъс, Москва,
 Шегьер хубе коргьо, Москва.
Театргьо, кино, метро,
Академией эн гӱилмгьо,
Эн жофокешуьт угьо.
 Мәґдон ишуьгьи, Москва,
 Мәґдон эн согьи, Москва.
Коми шегьер туьре хуно,
Эз шори мәґни михуну?
Электри э гьер хуне,
 Мәґдон техники, Москва.
 Шегьер эн ники, Москва.
Чумгьой хэлггьо э лой туь де,
Келе Кремль э гъэд туь де,
Сталин унжо кор сохде.
 Мәґдон эн эгъуьл, Москва,
 Шегьер богъ ве гуьл, Москва.

Э БОГЪГЬОЙ ОНГУРИ

Э гъэд богъгьой эн онгури,
Пуьзет жофо звер бири.
Гуфдирегьой гилме сохдет,
Колхозчигьо пушо рафдет.

Веровунди буле бегьер,
Гьинорменде зен Гуьлбогьор.
У кор сохди лап эз дуьли,
Бу гуфдире эй хэлгъ були.

Игид жофой эн колхози,
Эз коргьой туь гьисдим рази.
Вараисдет тегьенгъве дор,
Э богъ звеной эн Гуьлбогьор.

Гуьлбогьори нум эн игид,
Э гьер тараф у гьисд бежид.
У сохдени коре темиз,
Зуте расим э коммунизм.

БУЪЗУЪРГЕ БОГЪБОН

Ме мундебируым етим э дуьннёгъ,
 Ме батмиш бируым э гъэргъи дерьёгъ,
 Эз лугъонди дуьл мекошируым „огъ“ —
 Те туь оmore чешмей эн жун ме!
 Бебей ме Сталин! Бебей ме Сталин!

Зугъуш вебуге мере, жон бебе,
 Гене дол бируым эз дерде лербе,
 Чуьнки зеренбу дуьшмен гъе зарбе —
 Те туь оmore дуьлхоши дуьл ме!
 Бебей ме Сталин! Бебей ме Сталин!

Чумгъош вебуге гене бируым кур,
 Гъечинигеш руз бу эз гъуьлом сур,
 Гуж бу э иму, бу э иму зур —
 Те туь оmore товуш чумгъой ме!
 Бебей ме Сталин! Бебей ме Сталин!

Э ме мираси парс гуьрде бейбут,
 Эз ме мигуфди: „Зубош, бош ибуд,
 Хьозури эй туь сиегъе тобут!“ —
 Те туь оmore унг ширини ме!
 Бебей ме Сталин! Бебей ме Сталин!

Хун ме мидуьши, мижэгъуьсд, гъэзиз,
 Мелхъэм ниверафд, бируым ме гъожиз,

Дорун жендек ме бу гье бизе-биз —
Те туь оmore гъувот гъулгъой ме!
Бебей ме Сталин! Бебей ме Сталин!

Ини, изму ме гъисдуьм шор хуром,
Э и девр туь, э тозе гъуьлом,
Гьер кук ватане туь сохдей игид,
Туь, номус дуьньёгъ, шори ве имид,
Бебей ме Сталин! Бебей ме Сталин!

Илья ХАНАНЬЕВ

В А Т А Н

Гиронидет салгъо
Эз девр торики,
Ватан меш бири
Улкей техники
Улкей игидгъо,
Улкей офтои,
Улкей культури,
Улкей хундеи.

Чуь хуби зигъисде
Э и Ватан,
Эжеки нисди
Не бег, не султан,
Э Ватан ме,
Э улкей Совети,
Эжеки нисд бири
Селт гъульети.

Уни сохдигъо
Дуьлгъоре серин,
Ученик эн Ленин,
Севгиле Сталин.
Уни нуввуьсдигъо
Тозе Гъонун,
Эри хэлгъгъойму
Тух — суьрой нун.

Эриму ихдиёри
Боренбор,
Тегьмин сохдеи
Имуре эз кор,
Рэхъэти, хундеи,
Согъи эн жун...
Нуьвуьсди Сервор
Э хосе Гъонун.

Чуь хуби изму
Нефес кешире,
Зигъисдеи диеш
Эдей хуб бире,
Чуь азадини,
Чуь хушбэхдини,
И ворлуье девр —
Девр эн Сталини?

Э широй шогъир,
Э мэгъни-богъбон,
Э овоз нэгъмей
Дуьдуьк эн чупон,
Хэлгъ эдей хосде:
Шори, жунсогъи,
Эри Сталин —
Бебей эн хэлгъи.

ЗИГЬО СТАЛИН!

О, хушбэхде хэлгь ме, ферзэндгьой догъи,
Вегириим пейлегьоре, гьенжим э согъи,
Э шори ве гьуьзет буьзуьрге бебей хэлгъи,
Сохдигьо дуьл имуре товдор чирогъи!
Э гьуьзет эн у мерд, гьисдигьо чуьн Ленин,
Э шори азадсох иму — бебе Сталин!
Эз у руьхь вегурде: корсохгьо, зен ве мерд,
Э мэгьдон, э коьхоз... биреним гьинорменд,
Хьэрекет мисохим вокурде ве хунде,
Гьэзизе Ватане деш гужлуь эй сохде.
Гуим согьимуре э гьуьзет э у мерд,
Хилос сохдигьо хэлгьгьоре эз гьэм-дерд,
Зигьо Сталин! — Уни метлеб эн дуьлгьо,
Уни чуьшмей эн коммунизм, биёвгьо!

Д Е Р Б Е Н Д

Тэҕрифе нум туь дори мере хъэвес,
Вое сохдум, гъэлем веґуьруьм э дес,
Бенд гирим э дестон, — сэхд бу чун кеменд,
Эз овоз мэґни меш вераю Дербенд.

Шегьер гъэдими, дурази ґуьмуьр туь,
Боругьой сенґиш шогьиди эри туь,
Лепуьргьой пире Каспия, чуьн гъэлхэнд
Гъэл гуьрдет туьре, ґуьзетлауье Дербенд.

ґуььндуьре догьгьой туь эз дур вединуьт,
Зуьм-зуьме ґовгьой туьш мелхъэм синеют,
Тарафгьой туьре богьгьо гуьрдет гуьлбенд,
Эвир туь софи, гуьзеле Дербенд.

ґуш дор, е кем гуьм эз куьгьне девргьо:
У вэхди э дерд — гъэм дебируьт хэлгьгьо,
Эз муьрс, зулум хори туь хуьшги мешенд,
Э зир пой хунхургьо дебирим, Дербенд.

Омбор хундем ве шинирем э товун туь,
Ки э гъэдиме вэхдгьо ферзендгьой туь,
Азадихогьгьо — балагьой эн догьи,
Хъэсротлауь бируьт эри товун сибэхьи.

Тожлауье огьогьо ранжунденбируьт туьре,
Угьо э есири веґуьрденбируьт туьре.
Ченд каразгьо эз дес э дес гирошдей,
Гене женг эй азади туь гье бердей.

Э торих нуувуьсдей велггьой игиди.
Октябрь э улке азади овурди,
Венгесде эз тэхд хунхуре падшогье,
Улкей совети мозол до хэлггьоре.

Туь, дусд ме, дениш э салгьой Совети!..
Туь чуюкле шегьер омборе миллети.
Пучунди туьре товуши ве шори,
Суроини нун туь э руй эн хори.

Изму рузгьой туь гуьли-гуьлишонуьт,
Хэлггьойму, гьемме, хушбехде инсонуьт.
Эйлонмей туь боггьой эн колхозини,
Жофой игидгьо келе тэгрифини.

Эришму эвлодгьо—балагьой эн догьи,
Хосденуьм муьхькеме гъувот ве согьи!
Дес э дес доре кеширенит жофо,
Эри себэхь вегуьрде омборте софо.

Денишит, хэгьергьош-духдергьой догьи,
Угьош игидуьт э жофой кор хэлгьи,
Нумгьошу э мэгни бири гъуьзетменд,
Э Ватан лоигъуь, тэгрифе Дербенд.

АЗАДЕ ДЕДЕЙ

Гьербо сохде эз товун дедей суьгьбет,
Дуьл ме пур бирени хьуьрмет ве гьуьзет,
Чуьнки и суьгьбет бешгьэи э хори,
Чуьнки у улкере игидгьо дори.
Дедей! Жон дедей! И нум туь буьлуьнди,
Нум туь эри дуьшмен эз барут туьнди.
Данки энжэгь, э улкей Совети,
Эжеки эз куьк нисд бири гьульети,
Нум туь омбор вегири, гьиметлуьни,
Нум туь чуьн Ватан гьуьзетлуьни.
Чуьнки туьш Ватани-Ватаниш дедей!
Чуьнки туь эри Ватан хэлгьгьоре зендей!

* * *

Э куьгьне девр туь, жофокешс дедей,
Гьеммише э зир серкуши дебирей.
Нум туь зен бири, гьер вэхд муьрс хурдей,
Эри азади туьш омбор женг бердей.
У вэхдгьо туьре гьич гьимет не бири,
Муьшд, не лекет эз туь гьич кем не бири.
Туьре гьер вэхд моле хуно фурухдет,
Гьер руз гьэрс туьре э хори рихундет.
Нум туь зен бири э хуней шуьвер,
Муьздсуьзе гьул бирей, хуьрде кемер.
Э гьержой зигьисдей: э дигь, э шегьер,

Шев туь могъбули бири, руз туь сәгләр.
Э у девр дир зендейге, серкуши хурдей,
Эгер омбор зендейге муьшд вегуьрдей,
Эз гьер тараф рәхьсуьз, минкинсуьз бирей,
Гьер вәхд э зир нәглети дебирей.
Бед бу хьол туь, гьербой зенде духдер,
У вәхд э сер туь мокурдут хокистер.
Гьер сәгләт мизеруьт туьре серкуши,
Гьер караз туь михурди гьәлолуши.
— Чуьн туьни зенә нисди не муьзд, не гьәгь,
Хуб бу мизендиге с сиегье сенгь,
Вой эй туьни гене зендиге духдер,
И дес расириге э туь гьилиндер,
Десиге э герден туь мерав тевер! —
Мигуфди эз зеню пес мунде шуьвер.
Гьечи бу э куьгьне, вәхьшие девр,
Хәлгьгьоре пучундебугьо сиегь девр.

* * *

Омо Совет, омо хилоси, шори!
Куьгьне девроне сайл берд эз руй хори.
Азад бисдо жофокеше зен ве мерд,
Нисд бисдо могъбули, ведерафд эз дуьл дерд.
Зениш бисдо боренбор ихдиёрлуь,
Азаде жофо сохди уре ворлуь.
Уш бири сәхьиб э гьер кор улке,
Эдей нигегь дошде гьер тикей муьлке.
Зенгьо э Ватан ме келе гьувоти,
Нум эн у, чуьн дедей, диеш гьуьзети.
Э гьер кор улке, нум эн у жоборди,
Жофою тәгьрифлуьни, гьинорменди.
Эй туь дедей азаде зен Совети,
Эри туь лап омбор келе хьуьрмети.
Төрих э сер туь келе метлеб венори:
Туь гьем жофокеши, гьем ферзәнд дори!
Туь зендени эвлодгьо сохдени пейвенд,

Дорени Ватане кумег гээлхэнд.
Нум туь нэгъмеи э мэгни эн шогъир,
Нум туь э Ватан иму бири всгир.
Гушдор дедей гуюм эй туь норин,
Иму э и руз расирейм боворин,
Э зир хосе глэлем бебейму Ленин,
Э зир рэхъберьети буьзуьрге Сталин.

ГУЪЛИШОНЕ ДОГЪИСТОН

30-сали

эз у руз хушбэхди,
Сталин вождь э киму омогьо,

30-сали

у очор азади
Э дсгъой догълуьгьо доригьо.

30-сали

мемлекет Догъистон
Бирей республик Совети.

30-сали

бирей гуълишон,
И кифлет омборе миллети.

30-сали

эвлодгъой эн догъи
Биретгьо хилос эз гъульети.

30-сали

э чумгьо ишуьгьи
Диретгьо э рузгъой азади.

30-сали

э шоре мемлекет
Зен ве мерд кор сохде боренбор.

30-сали

догълуьгьо, гьер миллет,
Эки зигъисде, чуьн бирор.

30-сали

гъиноргъой игиди
Гуьллуье догъгьоре дегурдет.

30-сали туь,
 келе ими́ди,
Жовонгьош э глѣлм рэхь вокурдет.
30-сали
 буругъгьо дешендейм,
Догъгьоре богъ эн согъи сохдейм.
30-сали
 келе рэхь вокурдейм,
Э у рэхь э коммунизм мирайм.

АРМИЕЙ СОВЕТИ

Ки дошд э довго Кавказе,
Гуьлшоне догъгьой алмазе,
Сувгъде хоригьой колхозе?

Армией Совети,
Армией Совети.

Ки овурд эйму васале,
Раче шоре тозе сале,
Хушхьоллуи ве мозоле?

Армией Совети,
Армией Совети.

Ки хэндунд чумгьой глэрсире,
Ки азад сохд есиргьоре
Ве товуш сохд рузгьошуре?

Армией Совети,
Армией Совети.

Чор сал рузгьо небу товуш,
Чор сал хун рихд, тегьер воруш,
Ки сохд Ватане яравуш?

Армией Совети,
Армией Совети.

Ки хилос сохд глѣилгьоре,
Хуьрд сохд парсе зенжилгьоре,
Нисд сохд беде фашистгьоре?

Армией Совети,
Армией Совети.

Ки дошд глѣлем Лсиннире,
Ки дошд эйму азадире,
Пуьзет номус игидире?

Армией Совети,
Армией Совети.

Вегуьрд Сталин пуре бокал,
Хурд э согъи Батан ве эл,
Ки бу догъо шоре хэбер?

Армией Совети,
Армией Совети.

ШЕВГЪОИ ДОГЪИСТУ

Эз гъэриш шогъвор эн шевине
Сесгъой музыка оморенуът,
Соф кешире эвире сине,
Беден инсонгъо согъ биренуът.

Дениш э дерьёгъ — хисири лос!
Шевиш астарепок, гуьзели дуьлхош.
Лов бирет э гьер тараф гуьлгъо,
Те себэхъ дуьлшор пурут жогъилгъо.

Дусд, диеш э шев хуб гуш вени!
Гуйге музыкаи не лепуьргъо...
Сесгъой жофо, хор жовони,
Оморенуът эз моторгъо.

* * *

Эн менуът: и раче шев,
И Буьзуьрге Ватан,
И келе мозол!

Эн менуът: и суьгъде догъгъо,
И гъуьндуйре шаргъо,
И серине шогъвор!

Эн менуът: и хушбэхде нефес,
И фирегъуне рэхъ!

Эн менуът: и суьрхине жофо,
И шоре чуьшме,
Ве у тозе себэхъ!

—

ГЕНЕ ВЕГОЩДЕМ Э КИН ТУЪ

Шеш сали ме жейле бирем,
Рафде э женг, гӀэзизи ме,
Шеш сали дуз ме недирем,
Туьре, колхоз ватани ме.

Биремгеш ме э дуригьо,
Э гъэд гӀэтош ве зуьгӀбегьо,
Гене фурмуш несохдем ме
Туьре, колхоз, суьгӀде дусд ме.

Эри гьер велг, эй гьер чуйме
Номус туьре дошдем дилбош,
Расди, дуьл ме э окопгьош
Э лой туь бу, гӀэзизи ме.

Бегем кеме салгьо бирем,
Э гъэд жофо э васали?
Э сер хок туь келе бирем,
Дошдей мере, чуйн севгили.

Гене колхоз, ме эн туьнуьм,
Луьгендегьош ме мекенуьм,
Эгер фурмуш небиремге,
Гъобул сохит мере гене.

Нешумой ме эз гӀэили
Э гъэд жофой колхози де,

Э гъэд хэндей гуьлгъой бэгли,
Ве хушбуе оноргъо де.

Ме дуборе гъэл дешенде
Моч мисохум эз хокгъой туь,
Гьер гъэлеме гъэзиз дошде,
Шор михурум эз бегьер туь.

НЕМУЪРДЕНИЕ ЧИГЪРЕТ

У, вождь, дуьл эн дуьлгьои.

У мозол эн девргьои.

У эгъуьл эгъуьлгьои.

Эз чуьшме у гьисд зиёд,

Немуьрдение чигърет,

Хьохмой инсонет —

Гьэзизе Ленин.

Э гьер девр гье мунугьо,

Бесгъуни гье гуьруьгьо,

Могьлугъэ гуьрд сохугьо,

Туь гьишдей эйму гьэлем.

Немуьрдение чигърет,

Хьохмой инсонет —

Гьэзизе Ленин.

У ишугъ рузгьоймуни,

У гъувот шолумини,

Тэгърифи эн гьуьломи,

Сталин вождь, соратник туь.

Немуьрдение чигърет,

Хьохмой инсонет —

Гьэзизе Ленин.

О М О Н Е Т

Лепуър Октябръ вокурд гъопуре,
Гъопуй тозе девр, девр Советире.
Ленин бе Сталин овурдут уре.

Омонет шоре рузгъо!
Омонет мозол хэлгъгъо!

Э салгъой гъовхой довглой Ватани
Войгей гьер иксон азади бири,
Увэхди Сталин хэлгъэ руьхь дори.

Омонет гъэлхэндгири!
Омонет эн бесгъуни!

Гъэзизе Ватан, Ватан азади,
Ватан шолуми, мозол ве дусди.
Ватан ве Сталин гъалем хэлгъини.

Омонет азадини!
Омонет шолумини!

Чуьшмей эн асму соей ю гъисдгъо,
Нум ю э гъуьлом гъэзиз биригъо:
Зигъо Сталин-мозол эн хэлгъгъо! --

Бердегор э коммунизм!
Бердегор э коммунизм!

ЭРИ ГЭИЛГЬО

И гуьлишонлуье девр
Эн ишмуни, гЭилгьо!
Мозол ишму э и девр
Эз дуьлини, гЭилгьо!

Гьер килите гьисд очор,
У сохде суре ошгор.
Хундеи гьисд чуьн очор,
Эн гИлм гьуьлом, гЭилгьо.

Чуьн ширине шир деде,
Бугу эйшму книг хунде.
Чуьнки унжо рэхь гьуьмур де —
Бэхдевери эри гЭилгьо.

Книге э дес вегуьрде,
Ленине э дуьл гуьрде,
Чуьн Сталин эри бире
Хунит ишму, гЭилгьо.

Хунит, боворин дит,
Нуботчи комсомолит,
Э шон чуьшме ишугъ дит,
У мозоли, гЭилгьо!

ДУХДЕРГЬОЙ КОЛХОЗИ

Э луыгегьой гуьллауь доргьо,
Гьушгьо сохде жевлонвози.
Эз бегьсргьо гуьрде доргьо,
Варансди богъ колхози.

Инжо десдей эн духдербьо,
Э гьэд эн и гуьзеле богъ,
Жер-жер гуьрде эз сер вергьо,
Мэглни хунде, сохде ологъ.

Дуь эз еки э бэхьсезов
Зу кор сохде, пушо рафде.
Дуь эз еки рачте овоз
Ширин-ширин мэглни хунде.

Эз эшгьлуье жофой эн кор
Согъ руз гирошд зурч-зури.
Буле бегьср сохде ошгор
Тэглрифире э руй хори.

Назлуь-назлуь чуйшмей гьоми,
Дой-луй хурде, пэхьни бире,
Гуйге гьони менг, е чуми,
Э гежд эдей огол зере.

Тегьср туьфенг гьунигьоре
Э душ гуьрде, гуьрд биренуьт.
Чуьн игидгьо пое норе,
Рус хуне вогошденуьт.

ЭРИ ДУЪ ИГИДЕ ЗЕН

Эри стахановчиге зенгьой фабрик „Дагюн“
негьер Дербенд Волгушева Мария ве Гав-
рилова Нергуыз.

Э лов вор доре гофгьсй дуьл мере,
Дуьк вечирени э бенд угьоре.
Тэгрифи доре хунденуьм мэгни,
Эри дуь игид, жофой пенжсали.

Э улкей буле мэгдонгьой хори,
Э девр эн гьуьзет ве жофой шори,
Вокурди туьре, „Дагюн“, э Дербенд,
Гьонун пенжсали зендигьо ферзенд.

Мария, Нергуыз дуь духдер Ватан,
Кор сохденуьт, унжо, тегьер аслан
Русму вор доре эз пешм ве пембе,
Тэгрифи бирет эй лэглэй гьемме.

Э ён дуь машин Нергуыз поисди,
Ченд дуь корсох жофой ю гьисди,
Эрэгь покурде, лов ю хэндуьсде,
Э жергей дуькгьо русмуре бесде.

Нергуыз зен тати, Мария уруси,
Кор сохденуьт желд эз гьувот дусди.
Гьер дуь е войге э дуьл сэхд гуьрдет,
Игид эн жофой пенжсали бирет.

Келегеди ме нисди негьогьи!..
Зенгу зерем ме, гьэсб ме, чуьн догьи.
Э гьер куьнж Ватан берде мэгнире,
Мидуьм тэгрифи жофой зенгьоре.

МИРВОРИ

Миёнее буй-балз, раче сер,
Хунширини чигърет туь, Мирвори.
Э комбинат консерви гъовхобер,
Пуьзетлауьни жофой туь, Мирвори.

Э гъэд эн цех консерви кор сохде,
Бэхьс бараси бердени, Мирвори.
Шелбет, консерв, миробо душунде,
Эз угъош туь ширини, Мирвори.

Эз гъэд гъозор хъовиргъо миофум
Туьре, игид пенжсали, Мирвори.
Эз дилбоше жофой туь, ме шорум,
Желде духдер эн догъи, Мирвори.

Биё, дусд ме, зиёдите бэхьс берим,
Жофс мэгдон муьгъбети, Мирвори,
Э улкейму коммунизм вокуним, —
И эн иму ниети, Мирвори.

ИГИД КОЛХОЗИ

Нувууьсдем э глүвзет Игид Жофой
Социалисти Абрамов Исогъ

Э жергей жобордгьой колхози,
Хунденуьм мэгIнире эз шори.
Сес иму шолуми, кеф - хьэзи,
О, бэхдевер, игид колхози,

Э васал омборте лувгенде
Э богъгьо сал-бесал векенде,
Бегьереш зиёдте вегуьрде,
О, бэхдевер, игид колхози.

Бегьер богъ ве мэхьсуьл зимигъо,
Бул бире эз жофой игидгьо.
Бошим э кор Исогъэ хуно.
О, бэхдевер, игид колхози.

Буьлдуйр богъ рач мэгIни хундени,
Доре э жофо руьхъ жовони.
Зигъош сад сал э девр Сталини,
О, бэхдевер, игид колхози.

Астаре ве орден Ленине,
Безетмиш диренуьм э сине,
Э Исогъ яравуьш хуб доре.
О, бэхдевер, игид колхози.

Э васал оmore буй рихьон,
Шорире овурде э Ватан,
Жогъили рузгъой туь, жон богъбон,
О, бэхдевер, игид колхози.

Гьердуйму е войге дошденим,
Э Ватан булире хосденим.
Эшгълуьс мэгънире хунденим,
О, бэхдсвер, игид колхози.

Э ШОРЕ ВАТАН

Богъ безетмиш эз гуьл бире, эз бегьер.

Рачи Ватан эвлодгьои, Гуьлбогьор.

Э девр Совет тегьер бирор ве хэгьер

Э эшгъэвоз кор сохденим, Гуьлбогьор.

Нишонлуь гьер сал,

Зиёди гьер сал,

Гелуьр мегирим, ворлуь мизигьим

Э шоре Ватан.

Эз зусери муьхькем гуьрде ерэгъэ,

Э зир чуьшме тигьи сохде эрэгъэ,

Тегьер гларуьс гъуаллугъ сохим гьер богъэ,

Буле бегьер эй вечире, Гуьлбогьор.

Астарагъо эй женг гъовхо ве жофо,

Гье эз е суьрх куфде оморет угъо.

Э синей туь нишон буьлуьнде софо

Изму вери, зен эн тати, Гуьлбогьор.

Гуьзел девргъо гъони бирей туь, Дербенд.

Духдергъой туьш изму бирет гъуьзетменд.

И рузгьоре овурдигъо эйму мерд,

Омбор зигъо! — У мозоли, Гуьлбогьор.

Нишонлуь гьер сал,

Зиёди гьер сал,

Гелуьр мегирим, ворлуь мизигьим

Э шоре Ватан.

БУЪЗУЪРГЕ ГЪОНУН СТАЛИНИ

ГӀӀзем азади, шолуми
Гъувот дусди хӀӀлгъгъоймуни,
Чуьшмей шоре рузгъоймуни,
Буъзуърге гъонуни Сталини.

Э мӀӀгӀдонгъой куьмуър, пулат,
Жофо бири тегъер севгъӀт.
Жофокешгъо эшгъ вегуърдет
Эз туь, гъонун Сталини.

Хори бири эриму гъул,
Дегиш бири више ве чӀл.
Зиндегуни эй бире бул
Метлеб гъонун Сталини.

Бесгъунгире хӀӀлгъ Совети,
Э коммунизм рӀӀхъ вокурди,
Товуш эн у гъер вӀӀхд гъисди
Келе гъонун Сталини.

ИГИД ЖОФОЙ ВОКУРДЕИ

Вэхиз эз хов себэхьмунде,
Веги э дес карасдире,
Бурмун гьинор жофоире, —
Игид жофой вокурдеи!

Э фабрик ве заводгьо,
Ве э лугъонде мэг|донгьо,
Жофокешгьо, дит рекордгьо, —
Игид жофой вокурдеи!

Э гъэд зими бичинчигьо,
Э сер догъгьо чупончигьо,
Желдлуь бошит колхозчигьо, —
Игид жофой вокурдеи!

Инженергьо ве техникгьо
Эгъуьллуье фикире дит,
Тозе мэг|донгьо вокунит, —
Игид жофой вокурдеи!

Желдлуь бошит жофокешгьо,
Плане эри бегьем сохде,
Пенжсалире э чор салгьо, —
Игид жофой вокурдеи!

Э сер иму ве гъардхунди,
Уре миё бегьем сохим.

Коммунизм миё вокуним.
Игид жофой вокурдеи!

Шогъиргъош бесдит десдонгъо,
Хунит эшгълуье мэгӀнигъо,
Эри э кор жоборд гъисдгъо —
Игид жофой вокурдеи!

ПОЭМАГЪО

Даниил АТНИЛОВ

АВШ!АЛУМОВ ЕВДО

Клуб желдор вараюсди,
Чуьн шев мигид шори, дусди.
Пури музык, мозол, гуьлгьо,
Э диворгьош — ченд суротгьо.

Э эвруьшуьм, э шивиёт,
Одомигьо гьисдуьт геймиш,
Э дивисд жергегьо нуьшдет,
Ни офи е буше куьрсиш.

Э зиндегуни Дербенд ме
И шев гье э ёр мимуну,
Буьлдурчингьош э богъ — чуьшме
Эз магӀнигьошу михунут.

И шев игидгьой жофоре,
Усдогьой онгур богъгьоре
Дори бэхшгьой эн гӀуьзети,
Эз нуминей хэлгъ Совети.

Сес эн чеке-чек лов бисдо,
Гуьрденге нум эн Евдоре.
Огол зере эз гъэд дусдгьо.
Э зир гӀалем, эри доре,

Пуьзетлуье орден Ленин
Ве астарай эн суьрхире.
Веромо Евдо. Поисд. Вини
Э зал дерьётгь инсонире.

Бэхшгьо демунде э дес ю,
Гьичиш не дануьсд гуфдире,
Чуьтам гьобул сохдиге ю
Эз га бисдпенж тонн онгуре.

Э инжиге тоб не дорум,
Вэхуьшдуьм ме. Ме шогьируьм,
Эри гуфдире гьэрд мени
Эз товуней Евдо гьони:

Гьеле дегь салеш нисдики,
Мирафд Евдо, тегьер гьучогь,
Гьеминонгьо э онгур богь,
Э бебешу э кумеги.

Гиёвлегьо у медешенд,
Мивохурдге бэгъэлуьгьо,
Ененге хирде сенгълегьо,
Кура сохде миберд мишенд.

Пире Миши мисохд шори
Эз Евдо чуькле кукле ю,
Ве совусде эз серлею,
Мигуфди: „Дор, бэхди хори!“

Ченд гилегьо хисири у
Шевгьо э гьуьндуьре талвон,
Ченд гилегьо моч сохди у
Тегьенге эз ён хиёвон.

Эз гьэриш эн куьгьне дефдер,
Нуьвуьсдигьо кейгьои́ге,
Хуьшг бире велг эн тегьенге,
Э хунешу гьисди, офдем.

Ченд гилегьо эз бебешу
Зиреке Евдо пуьрсири:
„Эйчуь эхи э гьер тегьенг
Эз хуше велг омбор вери?“

Егиле у бебешуре
Ижире пуърсуьш доребу:
„Лап хубе сал эз с гектар,
Ченд тонн онгур доре мибу?“

„Нуьгъ тонн“, гуфди пире бебе.
„Чуь кемлеи?! Нуьгъле гъеме?
Бигъил келе бошум ебо,
Егъин бисд тонн мегуьруьм ме!...“

Паздегъ саде гъисди Евдо,
Муьрд куьгъне усдой эн богъи.
Жовоне луьгей эн догъи
Э лап келе думит офдо.

Уре воисденбу бурав
Э Одесса эри хунде,
Оммо у э колхоз дерафд,
Эз гъеммей эшгъ эй кор сохде.

Гирошдуьт е ченд салгьо,
Эшгъ ве жофо бируьтгьо пур,
Э гларей хубе усдогьо.
Нум эн Евдош до рач обур.

Э ёр Евдо омо у руз.
Э богъ, суьгъбег ю не бебешу:
„Бигъил ебо келе бошум,
Егъин бисд тонн мегуьруьм дуз...“

Э соцдоговор, нуьвуьсдгьо
У эз нум эн звеною,
Вебу — вегуьрдени бисд тонн
Хубе онгур эз гектар ю.

Оммо дуьшмен, нэхогъ ве бед
Гъовкенд э сер улкей Совет.
Метлеб эн Евдо не до зенг,
Туьфенг вегуьрд рафд у э женг.

Эз зурбое келе довго,
Хори гъово бисдо гъэриш,
Кукгъой жофо, расд э шовго,
Дуьшменгъоре сохденуьт пиш.

Пушой дерафде э Берлин
Дуьшмене дербедогъун сохде,
Эз дуь пой бире яралуь,
Э хуне фуьрсо Евдоре...

Э колхоз зенгъо ве пиргъо,
Чуькле кукгъо ве духдергъо,
Эз Евдо лап шор бисдорут,
Оммо рази не бисдорут,
Эри э кор омореь ю,
Те хос бирени пойгъой ю.

Гурунд бисдо дуьл эн Евдо,
Сер ю э кеф десгъо офдо,
Не дануьсд у чуь гуюге,
Не дануьсд у чуь сохуге.

Зен рафдеки э кор колхоз,
Гуфди Евдо: „Нидануьм гъечи,
Нуьшде э хуне гъэреулчи!“
Рафд у э дуь костылевоз.

Э куьнди богъ расиренге,
Ярагъою вемасире,
Гъеeki у офдоренге
Гъэл гуьрдени у хорире.

„Бегем инжо эхир мени?
Нэг! нимуьруьм, мирасуьм ме!
Бисд тонн, бисд тонн гоф дорем ме
Эз гьер га онгур дорени!..“

Гирошд се сал.
Мэхьтел мундут гене дуьлгъо,

Гене нуьвуьсдуьт газетгьо,
У зурбое гьэрдхундире,
Келе гоф эн игидире...

Коргьо эдет giroшденуьт:
Богь бурраи,
бил зерей...

Э хунеш нис вегошденуьт,
Кими шевгьо нуьгь хьовиргьо.

Э докладгьой парторг колхоз,
Э суьгьбетгьой агитаторгьо,
Э мэг'нигьош мидо овоз
Нум эн Евдо ве хьовиргьо.

Декуьрденге угьо сульфат
Э хсря.

п/шой глов доре,
Мигуфдируьт:

„Жингир бирет,
Лихьэ сохденуьт гловгьоре!“...
Зимисду дегуьрд гьоворе.
Вокурд кулокгьо, ээзгьо,
Евдо варасди коргьоре,
Гене э богь мирафд у гьер рузгьо.

Шинель солдати э тен ю,
Мирафд э участкей хуьшде.
„Эже?“ — пуьрсиренге зеню.
Жугьоб мидо: „Гьечи, э гешде“...

Нимешеве егиле у
Хэбер бире, гьисс сохд бирден
Келе ээз,

видовусд у,
Зури партале вокурде.

Не giroшдуьт дегь минутгьо
Вэхизунд у агрономе:
„Зубош чоре! — гуфди Евдо, —
Ээз жогьунди глутьломе.

Бисд тонн, бисд, гоф дорем Ватане,
Ме, гоф дорем Сталине!
Чоре, хьовир агроном, чоре
Ненге дие руй нисд мере!"

Агроном Ханухов вэхуьшд,
Вини гьовой эн кучере:
„О, лап кори сохде э гушд,
Те сиш мерав.

Гьечини чоре:
Зу дусдгьоре сохде кура,
Э е сад жигей богъ вени
Глэтошгьо,
лов бу дуре.
Дануьсди,
меш миём гьони“...

Чуьтам глэзизе баларе
Дошдениге деде гьер вэхд,
Евдош гьечу жун хуьшдере
Мидо эри богъ,
эри бэхд...

Ой ченд, ой ченд вэгъифейгеш
Те вечире уре бисдо!
Ини гуюм екигереш,
Кейки чсре офде Евдо:

Эхири рузгьой август бу,
Гермире гьич гьэдер не бу.
Мисухд хори,
мисухд хуше,
Гьемме гузет бу воруже.

Е Евдо нис сохде гузет.
Тик вегуьрде, пое дезе
Э руй хок дегешде тегьенге,
Ве дешенд глов эз бисд жиге.

Ки буге э инжош гуфди:
Евдо бегьере пуч сохди!
Нуувуьсденуьт ченд эрзогьо
Эз дес Евдо э ченд жигегьо...

Гирошденге е ченд рузгьо,
Хандуьсд онгур, зуьм-зуьм доре.
Хандуьсденуьт Евдо, дусдгьо,
Вегуьрде хайр эн хорире.

Э гьеммей Дербенд лов бисдо,
Гешд сес э глэзизе Ватан,
Вегуьрди гуфдире Евдо
Бисденж тонн онгур эз гектар.

Э Кремля Сталин бебе
Шори сохд эз кук, эз усдо,
Омборекбуи телеграмма
Фуьрсо эй колхоз ве Евдо.

Э „Правда“ сурот Евдо
Э ранг эн суьрх рач ишуьгь до.
Гьич э Дербенд небирегориш
Шори мисохдут эз Евдо.

Гьечи бигьил нум эн Евдо,
Онгур ве шороб эн Евдо,
Э гьер жиге бу тэгрифлуь,
Э межуьсгьош бу гьуьзетуь...

Ини эри чуь Евдоре
Э келе клуб Дербенди
Доге орден ве астара, —
Лоигьлуье нум Игиди.

АЛЕКСАНДР МАРДАХАЕВ

Э келе шегьер Дагестан,
Махачкала нум гъисдигъо,
Зенде омори у аслан
Александр, игид хэлгъгъо.

Э унжиге веромори,
Хунди унжо, сохди шори.
Эз гъэили хуте бире,
Дусд хосд у кор эн расдире.

„Э рафдеки, жон дедей ме,
Э гъэрсевоz месоx туь рэхь,
Э дуьшменгъо ниберуьм рэхьм,
Расд медиром э гоф туь ме.

Не вегошдумге эз унжо согъ
Э и хуне — э гъэриш богъ,
Данки чуьн игид ме муьрдем
Эри суьгъде Ватан — деде!“

Гъечи гуфдиребу Алиx,
Сие гъошгъо — шив Дагестан.
Эз дедешу, э рафдеки
Э келе женг, эри Ватан.

Гъони поисд э пушой ме
У зурбое мейдуй эн женг,
Рафдебугъо э сер дуьшмен
Мардахаев, вери э танк.

О, у руз гвич нибу фурмуш,
Нирав у гвич эз дефдер дуьл,
Художникгьой эн девр имуш
У рузе микешуьт шекуьл...

Хьарекет мисохдут немцгьо
Маскове вегуьруьт зури,
Те дегуьрде хиникигьо,
Те верф нуьшде э руй хори.

Гьер руз хунхур, сеге Гитлер,
Вор михунд э буйруггьою:
Мундет е ченд километр
Э Масков эри бирей ю.

Келегеде офицергьош
Э Берлин нуьвуьсденбируьт
Э когьозгьо эри зенгьо:
Ини-ини э Масков деруьт...

Танк эн игид поисдебу
Э зир зерди зере шохгьо,
Чумгьореш сэхд деноребу
Э рэхь, э запад мирафдгьо.

Жоборде командир Алик,
Хьэрмэхьгьой хуьшдере гьишде,
Дерафд э ён эн полковник,
Эри буйруггь гьобул сохде.

Дусдгьо сэхд э гузет бируьт
Старший лейтенант ишуре.
Минутгьоре мишумордут
Эз папрусгьош марафд дуре.

Чуьшмеш эз гьироггь эн више
Сифете ведешендебу,
Гуйге дануьсде хосденбу,
Чуьтам инжо рафдиге шев.

Сузове кулок себэхьш
Мигешд, сес доре э доргъо,
Миомо сес эн туьфенгиш,
Эз булутгъо — сес моторгъо.

Зури-зури ведиромо
Алик. Э кин дусдгъо омо:
„Э танк, э танк, э сер дуьшмен!
О, э лоймуни хосе чуьшмеш!“

Жуьмуьсд хори, сес до бирден,
Жесд пушово танк совети,
Гьичиш нисе тоб дорени
Э пушой эн догъ пулати.

Эдей рафде, эдей рафде
Танк пушово ве пушово,
Гогъ гловгъоре бурра рафде,
Гогъ гунеире — зофруво...

Немцгъо э дигь эн Козино
Келе гьувот куре сохде.
Гьемме хьэрекете мено,
Эз унжиге эри рафде,

Е зарб зере бихэбери
Э сер Масков суьрхи-зари,
Биней гьувот хэлгьгъой Совет,
Товуш чумгъой эн инсонет.

Фашистгъоре хэбер небу,
Э фикир ишуш не дебу,
Сур план эн дуьл ишуре,
Беде ниет дуьл ишуре,

Дануьсди гуфдире и шев
Жоборде полковник Совет,
Э Масковиш келе маршал,
Нушдигъо э пушой эн карт.

Танк жоборде Мардахась,
Нидануьсдгьо не догъ, не глов,
Мирафд зурлуь у эз гьемме
Э сер эн бишэґре дуьшмен,

Расиренге э куьнди дигъ,
Дигъ Козино, гьэдиме дигъ,
Э комики немцгьо хьозур
Буьруьтгьо, эри зере зур.

Поисд бирден, оммо аста
Мотор эдей кор сохденбу,
Эз жендек ю герми жесде,
Хэйли жиге лов биренбу.

О, нис дануьсде гьич екиш
Эйчуь инжо у-поисдге.
Танкист думит сохде белки,
Эз комилой дигъ деравге?!

Офдоребу белки э ёр
Куьнж ватани, Дагестан ю,
Э ён Каспи у шегьер ю
Деде гузет — э лэґлэй дер?

Белки салгьой глэйли ю
Поисдебу э пушо ю?
Белки духдер, сие гьошгьо,
Бендгьо дуллу э сер душгьо,

Хундебугьо э юревоз
Э е школе ченд сал нубо,
Э пушою оморебу,
Уре диеш руьхь доренбу?

Нэґл, нидануьм гуфдире ме,
Эйчуь инжо поисдге у,
Лап э пушой секонеи,
Бугьо эз лой дуьшмен эй ю.

Бирден жуьмуьсд гьегене танк
Ве сес сохде рафд пушово,
Герми лов сохд диеш эз тсн,
Диеш сес до хори, гьово.

Не гирошдут пенж минутгьо,
Э дигь дерафд танк шишире,
Сер гуьрд э сер эн фашистгьо
Эй шенде су, гьургьушуре.

Э дуьл немцгьо лерз офдоре,
Чуь сохутге ни дануьсдуьт.
„Партизан, партизан!“ — гуфдире,
Эз терс угьо мивирихдуьт.

Гье эз диревоз немцгьо
Спирт ве колбаси хурде,
Шор бу сие дуьл эн угьо
Маскове эри вегуьрде.

Командиргьо — офицергьо
Омборгьошу пиён бируьт
Е ченд штабгьо э машингьо
Э рэхь хьозур биребируьт.

И „глэруьси“ фашистгьоре
Виниренге Александр,
Эшгь дорени хьэрмэхьгьоре.
Е дэгьдэгьэш не бире дир,

Берд чуьн зуьгIбе танк хуьшдере
Гье э сер эн штаб — машин,
Чуьн е гьути хьэл сохд уре,
Де э гьичиш неденишири,

Танк совети, танк игиди
Гьэтлиён венгесд э дуьшмен,
Командир ю гье мигуфди:
„Гпэтош! Гпэтош! Сухо дуьшмен!

Зигьо Масков! Зигьо Сталин!
Глэтош, глэтош, жон бироргьо!
Бигьил муьруьтгу гъэчэгъгьо!
Дуьшменгьой эн богъ васали!"

Генерал — фашист наган э дес,
Мивирихдгьо, сегъм шишире,
Овхъолете варасире,
Жуьрай зе эз гьеммей нефес:

„Партизан, партизан, айн большевик!“..
Кор сохд ерэгъгьой фашистгьо,
Шендуйт гьозор гранатгьо
Э сер танк жоборде Али:

Гирошд диеш зурбое женг,
Гъэриш бисдо хун ве глэтош,
Сенгъгьош, огъуш мидорут зенг,
Луьп-зере сухд дергьо, гъитгьош.

„Русь, издовай! Издовай Русь!“ —
Эз гьер ло сес миоморут.
Оммо скиш эз танк урус
Терсире, куьнд ни оморут.

Сухд луьп зере танк жовонгьо.
Александр, кук Дагестан,
Гье мигуфди: „Пушово! Пушово!
Зигьо Масков! Зигьо Ватан!“

Су диromo э дорун танк,
Чумгьоре дегуьрд торики.
Э пушошу поисд Ватан
Э зир глэлем большевики.

Э гъэд эн е дэгълэгъэле
Поисд гьемме гирошде рэхъ,
Мардахаев гуфди: „Хьэрмэхъ,
Хуним мэгъни, вэхд гьисд гьеле“...

У мэгнире хундуг дусдгьо,
Немцгьоре пиш сохде и шев.
Э зир глэлем гьемчуын сес до
Эз Кремля буйругь маршал:

„Мардахаев Александре,
Комики эри Ватан муьрди,
Доре оморени орден Ленин
Ве не муьрдение нум игиди“ ..

Э гъэд гуьагьо, э ён эн рэхь,
Поисди гъоврей эн хвэрмэхь,
Гъоврей танкист, Игид Ватан,
Эёвлуье кук Дагестан.

Гьер рэхь гирор зерени сер
Игиде тэгриф дорени.
Буьлдуьрчиниш гье эз сегьер
Эй энуг мегни хундени.

ИГИДГЬО ВОХУРДЕНУЪТ

(Екимунь серне эз е нуме поэма „Игидгьо вохурденуът“)

Дигь Мемлекет шори пури,
Бараисди эз гьер ранггьо.
Мозол инсон инжо дери:
Желди жофо, муьгьбет дуьлгьо,

Э е лой дигь бисду ве богъ,
Э е лойге мерж ве зими,
Илхигьош веруът э сер догъ, —
Игьо девлет колхозини.

Э колхоз „Пәлем Ленини“
Гьер колхозник гьисд войгелуь:
Буле махьсуьл вечирени —
Зиндегуни бу деш ворлуь.

Э имуруз колхозникгьо
Теретәгди эдет гешде.
Хьозурире дире угьо, —
Мигид жофо э пушо де.

У зилдовчи, жонлуье мерд,
Э зир кечуьк эдей куфде:
Чингьо, дирмигъ, эй черхгьо бенд,
Ух гләрәбеш у гьуьч сохде.

Э сер гъопуй хьэът колхоз
Гъирмизине мол кеширет.
Унжо вери э хэтевоз:
„Буле мэхьсуьл эри хьуькмет!“

Мигуиге эз сер зими
Шаргъой дерьёгъ гирошденуьт.
Хушей суьмбуьл лал пур бири,
Э гьуьндуьри одоминуьт

Э шон чуьшме вегуьрди ранг,
И сигъ вероморэ зими.
Шоре ловгъо, юш тегьер менг
Эдей гешде инжо гьони.

У лаборант колхозини,
Инчебеле буйлуь Томор,
Чумлегъой ю муьгьрсини,
Гъошгъо снегъ, муйгъо хилмов.

Дерз э гъужогъ хуьшде гуьрде,
Оморени э дигъ Томор.
Синогъире эй бурмунде,
Дерафдени у э контор.

Мемедрзо, гъоличд. гьуьндуьр —
Председатель колхози у.
Парторг Обой, пир эз глутьмуьр,
Э меслэхьэт план дебу.

— Ини, виниш лелей Обой, —
Дуьлшор бурмунд дерзе Томор,
— Имисал деш мибошмм бой!
Гендуьм ве жуьгъ хуб гуьрдет бор.

— Дурундере кей сер гирим? —
Пуьрси Обой эз и духдер.

— Е орине глэре мидим,
Э бисдуьм мегъ мигирим сер.

Деш зийдте жэхьди сохде
Тракторист — Хьэнукойму.
Тигьэт доре хуб кор сохде,
Эй варасде ремонте зу.

Нум Хьэнуко тэгIрифини,
Чуьн зарбечи коргьой колхоз.
У гьинорменд комсомоли,
Бэхьс бердени э коревоз.

Чуьн бараси дусде жофо,
Дуьл жовонгьо пури муьгьбет.
И лабсрант, раче Томор,
Э Хьэнуко бари гьисмет.

Эз кор бэгьдо, рузгьой гьоми,
Хьэнукорэ мивинирим,
Далде гуьрде, гузет сохде,
Огол мизе Томор, дусде.

Э менглуьс шев эн гьоми,
Э гьирогь дигь угьо гьони,
Э зир туг дор мескен зерет,
Меслэхьэтеш сэхд сер гуьрдет.

Дуьл Хьэнуко тоб не доре,
Очугь гуфди гоф хуьшдере:
— Пэруьсире э поизи...
Гу, жун ме туь, гьисдге рази?..

Бирден тегьер сиб эн Гьуьбе,
Товуш дорут дуь гьутине.
Сере жумунд, наз буз сохде,
Томор екем лов хэндуйсде.

— Чуь битоби дуьл туь, геде.
Эйчуь гьечи тэгIди сохде? —
Томор гуфди разимендлуь,
Хэнде верафд э лов гьер дуь.

Песде Томор тэґриф доре,
Бегьерлуьи богъ, зими́ре.
У имидлуь гоф дорени,
Эри буле махьсуьл гьони.

Кулэк гьони паруьсдени,
Луьгей доргьош гьэд - гьуд бире.
Эвир гьово шори пури,
Жун инсонгьо тозе бире.

* * *

Бисдчор сали азад бирейм,
Эз зир эн муьрс ве серкуши.
Бисдчор сали гьобул сохдейм,
Герми чуьшме ве товуши.

И генгидим бегем нисди, -
Безетмише шоре улке?!
Гьич эз дуьли дуьшмен нисди,
Кифлет иму шор зигьисде.

О, чуь хэбер! О, чуь хэбер!
Шиновусдим э гьэд кифлет.
— Гуш дорит бирор ве хэгьер., -
Эвлодгьой богъ улкей Совет.

Довгlo! Довгlo!!
— Гьэзизгьо,
Шинохит изму дусдгьоре.
Зу вэхизит гьемме хэлгьгьо,
Офит зуте жигешмуре.

Гуйге и руз гьувот хэлгьгьо,
Метлеб дуьлгьо ек бисдорут.
Келе - чуькле, гьемме дусдгьо
Э дес ишу ерэгь гуьрдуйт.

Жогъил — огъил дигъ Мемлекет
Э кин контор гуьрд бисдорут,
Угъо дуьле муьхъкем сохде,
Эки чум мидонорут.

Парторг колхоз, лелей Обой,
Гьирмизине партизан у,
Дуьл ю жогъил, вэхуьшд э пой,
Э кин гьемме руй бисдо у:

— Муьгъбет ишму Ватан бугу!
Ерэгъ ишму Ватан бугу!
Нигегъ дорит уре дусдгьо,
Желде гъэзизе эвлодгьо!

— Чуьн бебегъо хун рихунде,
Дорит Ватан азадире!
Бесгъунире ишму гуьрде,
Хилос сохит могьлугъгьоре!

— Иму, бебе ве дедейгьо,
Фуьрсореним ферзендгьоре,
Кор мисохим диеш зурбо,
Э ферзендгьо кумег бире!

Несигъэт деде—Ватан бу,
Несигъэт коммунисти бу,
Зури гешдгьо э гьер логъо,
Хэлгъ эн дигъе гъувот догъо.

Эз гъэд могьлугъ зу Хьэнуко,
Э дес дери тумореле,
Э тепеи у верома,
Эй гуфдире гоф хуьшдере.

— Мегирисит гъич дедейгьо,
Иму нисдим гъич вэхд тэхьно!
Э имуревоз гъисди расди!
Э имуревоз Сталини!

— Изму дегиш сохденуым ме
Тракторе э танкевоз.
Э имуруз гъэрд эри ме
Гъисди жэнг э дуьшменевоз!

— Деде-Ватан, шовгло э туь
Дореним ферзендгъой туь!
Мидорим пок хори туьре,
Нисд-вир сохде дуьшменгъоре!

Сабуьр пури дуьл дедейгъо,
Гъирыете дошденуьт угъо.
Эз тепеи Дедей Либо,
Лов заруьнжи, гуфди гофгъо:

— О, гуьрд бире хэлгъ эн дигъ ме,
Бисдьек сали кук-духдере,
Шуьвер мурде дошденуым ме,
Гъич хъижрони не кешире.

— Бебей кук ме эй азади,
Э Дэгъисту, э сер догъгъо,
Жуне норе, хун рихунди.
У Ватане дошди, дусдгъо.

— Фуьрсоренуым теке куке.
Чуьн бебей туь желд гъовхо бер!
Мереш гъувот гъони буге
Мирафдуьм э жигей шуьвер.

Бурайт рэхъ ник, жун дедейгъо!
Бурайт рэхъник, жун кифлетгъо!
Бесгъунире гуьрде ишму,
Вегордошит руе иму!

Деде, хэгъер, пире мердгъо,
Гъаиллегъо, зенгъой хуне,
Кура бире инжо дусдгъо
Гъэл мигуьрдуйт ферзендгъоре.

Палаше чум тари бисдо.
—Муьгьбет иму гьисмет гердо!..—
Гуфди Томор, гьэл дешенде,
Хьэнукуре у моч сохде.

—Бура, жун ме, севгили ме!
Бура муьгьбет гьэили ме!
Хосденуьм ме эй туь, севгил,
Вегошдени, жун ме, игид!

Э гьер тараф денишире,
Хьэнуко сер зе э дусдгьо.
Раче сурот эн Томоре,
Э чепи гьуьлтугь у дено.

Дуьле жэгьми у доренбу,
Кура бире миросгьоре.
Жейле-жейле гьэл гуьрденбу:
Деде, хэгьер ве Томоре.

Рихде гьэрсгьой жейлеигьо,
Погьли-погьли шуре дэггьо,
Муьшкуьллуье дердгьой дуьлгьо,
Лоигьсуьз бу э инсонгьо!

Гьечи жейле бисдо гьони,
Рачи гуьлгьой эн васали.
Ижире ченд жейлеигьо,
Омбор бисдо э кифлетгьо.

О Ч Е Р К Ъ О
В Е
И Х Д И Л О Т Ъ О

СУЛГЪДЕ ДЕДЕЙ

(Ихдило)

Э фирегъуне мейду, э пушой вокзал бугъо, гужет сохде поезде поисдебу воинская часть. Туьфенггъоре хъоче зере, ишуш, солдатгъо, нуьшдебируьт эри нашдовч сохде. Угъо бируьт гьемме жогъиле ве дилбоше глэлгъо, темиз ве э тозе партал геймиш. Партал ве пойвокуй ишу, гуйге э ишу гуьре бурра ве духде оморебу. Зерде гъэишгъой алати дарам, бесде оморебу эз сер шинелгъо чутам доигъ гъисдиге э одоми, комики хутеи э мухъкеме тербие.

Старшине, нуьшдебугъо екем дурте, денишире э боецгъой хуьшде шори мисохд, бэглзи взхдиге дире селигъэсуьзи кимигъоре мигуфди: „шинель, Митере дуз сох“ с небуге „туь, Бакунин бэхшей туь глов овурдей э гъэйгъуй хьовиргъо не бирей, гъери кателоке вегуьрде эз у серине жигегъою биёр“. Э рачей боецгъо, э сер нердивугъой багажный отделение, тэхно нуьшдебу е огъиле зен, э лоигъие чигърет урусиревоз, э тен ю вебу ковре жакет ве э сер душгъо ю дегуьрде оморебу бофде шол пешми.

У дениширенбу, э хэндереуе ве э мэхсере сохденбируьтгъо солдатгъо, э думит ве надуьшменде могъбулиревоз. Э дес эн у недебу не бухче, не чемодан ве мигуиге э сифет юш теретэглдии не вебу, комики вебирени э сифет одомигъо пушой э рэхъ офдоре.

гъэти вегуърде бэгъдовой
мизе эвир руз васали.
дегъ минут мунде бу, старши-
командаревоз, буйругъ дорени э сол-
датгъо эри поисде э жерге. Вэхд бу эри э рэхъ
офдоре.

— Шагом марш! — э очугъэ сесевоз гуфди стар-
шине.

Э и дэгъдэгъэ зен, бирден уёнмиш бире эз фи-
киргъо, дуз сохде шоле ве тэгди несохдере хуно
куьнд бисдо эз е солдат. Глэйб кешире ве гъир-
мизи бире, зен ведешендени эз куьф жакет, э рус-
мугъой пешмиревоз бофде оmore элжегъоре ве ке-
ширени десе э лой солдат.

— Ги, веги игъоре!

— Чуьгъоре? — исвараси униге.

— Веги, гуфдируьм, элжегъоре. Герек мибу.

— Мере герек нисди, эри чуьни? Имуре доре-
ни, — варасиренге глэйб омо боец.

— Дануьсденуьм ишмуре мидуьтгъоре. Чуь бире
эз и? — дес невегуърде эденбу гуфдире зен. — Чуьш
бисдоге, туь веги, мевогордун дес мере.

— Веги. Чуьни унжо, — гуфди е солдатиге, раф-
денбугъо э е жерге э уревоз. Боец вегуьрд элжег-
гъоре.

— Хуьшденишму бофдейт? — пуьрси у, гуйге
эз глэйб дие гоф не офд.

— Хуьшдени ме, дис ки?

— Тиге ве торе чумгъой зен шек венгесденбу э
дуьл боец. У мирафд денишире-денишире, гогъ э
зен, гогъиге э элжегъо, комигъореки нисе воисден-
бу уре пэхъни соху.

— Эри чуь гуьрде гъишдей угъоре э дес, — гуф-
ди зен, — мивуьнуь старшине, гъэгъри мибу.

Эри чуь гъэгъри бире, гуфди боец. — Стар-
шинай иму хубе одомини.

Боец гъэд сохде элжегъоре донорени э куьф

шинель. У э жерге эденбу
норе, оммо зениш мирафдгге фурмуш сохди эри
вэхд-вэхд миведовусд пес нем;

— Туь мугьует бош угьоре, је. нум ишму чуй-
хьэрекетириевоз гьэдэгъэ сохдени зен. Ишму жо-
вонит, ёрфурминит. У элжегъо эз темизе пешм
бсфде оморет, хуб герм мигуьруьт десгьоре.

Омбор согъ бошит, — гуфди солдат.

Угъо куьнд биребируьт эз гъопуй вокзал.

— Туьре деде гьисди? пуьрсирени зен. Оммо у
солдатгьойгеш э тигъэтевоз эденбируьт гуш дошде
ихдилет ишуре.

— Нисди. Ме гьелем чуйкеле бируьм, кейки у
муьрд.

Кини туьре: зен, енебуге хэгьер?

Зен гьисди, — гьип-гьирмизи бисдо боец,
хуьшдениюш не вараси, эри чуй ю гьечи хьозур жу-
гъоб дорениге и нешинохэ зене. Сес эн у бу на-
дуьшменд ве дуьл эн у пур бу хьэрекети дедеи,
унегуьре солдат жүгъоб мидо желд ве шек несохде.

Туь гуфдирени зен гьисди? — э фикир демун-
дере хуно пуьрсирени зен.

— Эри, гьисди. Э Махачкала зигьисде. Ме эз
унжюм...

— Хубе духдери?

— Лап хуби.

— Ебо дениш!.. — гуфди зен, чумгьой ю тари
бире эз гьерсгъо.

— Э суьнжуьлуйе ве гьуьндуьре боец гуьре, у
веди мибисдо лап сарле. Жовоне солдат, хьэрекет
сохде эри пес не мунде эз жерге, э гьайбкешириевоз
пуьрсирени.

— Бэхшлемиш сохит, гражданка. Мере омбор
хьэз омо эз гьайгъулуьи Ишму э кин ме. Ини, Иш-
му мере элжегъо бэхш дорейт, изму чуйтам vara-
сире гереки мэгёной эн и бэхше? Ишму эз Дэ-
гьистунит, енебуге шинехденит?...

ым. Шуьвер ме э завод кор
офдем, чуьн едигор эн кук.
жа...
...ре? — э тигъэтевоз пуьрси боец,
варасире. — Согъи, енебуге?..

— Нэгл, — зен бирден сере гъуз гуьрд ве торе
чумгъой эн у диеш могъбуллауь бисдорут. — Э дов-
гло пуч бири. Унегуьре гогъ элжеггъо бофде-
нуьм, гогъ ейлугъ вечиренуьм, чуьн едигор Сере-
желей иму.

Боец е жугъобиш невогордунд.

— Ме ишмуре, диренуьмге, — теретэглди эденбу
гуфдире зен, — гъе у туьтем дуьл ме дорд доре.
Нидануьм гъич фурмуш сохде чуьтам Сережелей
иму оморебуге э у руз, эри михьилои серрэхьи хос-
де эз иму. Гъечи уш, туьре хуно жовон, жонлуь,
э тен шинель, э пойгъо чекмегъо. „Согъ бошит де-
дс-бебейме. Гъисмет бисдоге мивохурим, небисдорим-
ге данит, ки ме пуч бирем, эри гъэзизе хори
Ватан э женггъо сере норем!“ Эз умогъоевоз раф-
дигъо де уре не дирем.

Отряд дироморебу э вокзал. Поезд поисдебу
хьозур э сер рэхь. Зен бирден кешире эз гъул
шинель боец, гуфди:

— Вэхд э хуне рафдей мени. Согъ бошит! Ватане
хуб гъуллугъ сох, гъэзизи!

Сифет боец бирден дегиш бисдо.

— Согъ бошит, дедей ме, — дуьл шор жугъоб до у-
— Вокурде э десгъо элжеггъоре — э ёр миёрум иш.
муре ве кук ишмуре.

— Э вагонгъо! — омо сес командай старшине.

— Имугъой бура — гуфди евошлей зен эз боец.
Зен гъебо дениши э сифет боец ве уш вараси, ки
зене воисдени гъэл гуьруь гуфдире юре ве гъэйб
кешире, увэхди хуьшдени ю гъуз бирени ве
сэхд моч сохденуьт екире. Солдатгъо верафдеби-
руьт э вагонгъо. И боец варафденге э вагон э

ёр ю оморени, ки нум зене фурмуш сохди эри
пуьрсире ве хьэрой дешендени:

— Бэхшлемиш содит, дедей ме, нум ишму чуй-
тами?

Зен чуй буге гуфди жугьоб эн уре вогордунд,
оммо аз сес гьэзмэгъариши шинире небисдо.

— У зен чуй туь бире? — пуьрси старшине,
гьеммееки нуьшденге э жигегъошу. — Дедешмуни,
енебуге?..

— Суьгъде дедей, — э фикир домундере хуно,
жугьоб до боец.

ПЕЙЛЕИ СЕМЕН СЕМЕНОВ

Э гуьлом биренуьт одомигьо, хьуьрмет коми-гьореки гьич не гуьрде глэмел ниёв. Гье ижире одоми бу Семен Семенов. Ве екиге глэмел ниёв эри гьэй-гьусуьз денишире э одоми, комики гье эз суьфдеи рузгьой довгло офди хьохмо эри овурде э тыл э дуь жигеие самолет „ПО-2“ гье ебо чор яралуьре, комики э се руз хуьшдени ю хуте бири паруьсдеире э торики шев э келе бомбардировщикевоз. Не энжэгь ихдилот сохде, ве э ёр эри гуьрде гьемме гьиноргьоре, комигьоки вебируьт э хьисоб Семен, минкинсуьз бу. „Гьер руз-тозе хэбер. Ижире одоми эршефини!“ — мигуфдируьт э товун энущ хьовиргьой ю.

Гьозизе-гьэдер, э товун комики гиросьдени ихдилот, сирои небиренини эхир ю.

Бомб шенде варасде бэгьдо, песиникараз э сал, иму согь-саламет вегошдим э хуне, векеьдим эз хуьшде комбинзонгьой пустире, духдим тозе гердовнегьоре э руйшейнигьо ве нуьшдим э эйлонмей варауьнде стол.

Гьеммей эскадрилья кура биребу, энжэгь кем бу Семен Семенов, гьемме глэзиз хосденбугьо ве томодейму. У паруьсдебу эз гьемме дир ве имугьойиш не вогошди.

— Чущ сохде гереки? — пуьрси Васильев. — Эри сэглэт дуьваздегь бире пенж минут мунди.

— Эй ме оmore, бигьилим гьеле Тозе сале, — эз дуьли гуфди Мурадов. — Чущтам оmore эришму, би-

роргъо, бигъилим межлуьсе гъелелуьге, те е сурогъ расире?

— Миёв, миёв уш, — шиновусде омо сесгъо.

— Декинят эри эн у е пейле. У дануьсдге, зуте миёв. Лоигъсуьзи э Семен Семенов, дир бирей э компание.

Тейте декуьрде шоробе, гъэрмэгъ минути лап куьнд биребу эз дуьваздегъ.

Иму вэхуьшдим зерим пейлегъоре. Гъэрмэгъгъой сэглет расируьт эеки, ве гъеммейму гъенжирим эри бесгъуни, эри мозоллуье зиндегунни.

И бу суьфдеи Тозе сал э вэхд довгlo. Четине вэхд, кейки гъер шев миёсдим паруьсде э торики, э хиники, паруьсде э дорунгъой дуьшмен, гъе бомб шенде. И Тозе сал негирошд э иму, гъемишеинегъоре хуно шор. Гъемме микешируьт гъэйгъуй Семен Семенове.

Иллогъки четин бу гъэйгъуй тэхьно мундеи эн у. Э ёр мени, сер гуьрде омо меслэхьэт э товун дусди, хьовирьети, э товун суьгъде хосдеи, ужире суьгъде дусди, комики зендени гъинормендире. Э ёр миёвурдуьт ченд жире вэгъифеигъоре ве гъозие — гъэдергъоре, мигуьрдуьт нумгъоре ве вэхдгъоре, сэхд хьуьжет мисохдут ве эхир-эхиргъо гъеммише рази мибисдорут ижире, ки лап хубе хьовир ве суьфдеи игид э полк гъисди гуфдире Семен Семенов. Эденбу куьнд бире себэхь, сер гуьрдебу евош-евош эри очмиш бире руз, стол тигъи биребу, ве энжэгъ е пейле унжо мундебу пур, дес не расире.

Лейтенант Семенов, гъэзизиму ве томоде, не вогъошди. Пуч бири.

Гирошдени вэхд. Гъисмет довгloи фуьрсорени полк имуре эз е фронт э екиге. Гирошдейм аэродромгъой Кубане, Украинаре, Белоруссияре, Польшаре. Дегиш бирет одомигъо ве машингъо, тэгърифигъой гъовхобери зиёд бири. Э полк вероморет тозе игидгъо. Лейтенантгъо бирет майоргъо. Полке

доре омери нум гвардии. Нуьвуьсде омери гъозие - гъэдергъой желде гъовхобери часть. Кутэхъ гуфдире, омборе гловгъо рихдет. Оммо гьер караз э шев. „Тозе Сал“ э сер стол иму веноре миомо пуре пейлей Семен Семенов. Жовонгъо оморе э полк, мидануьсдуьт э товун эн и глэдот эз „пиргъо“ ве ишуш бире „пиргъо“ мигуфдируьт эри тозе жовонгъо.

Гъечи мигирошд эз сал э сал ве эз расдиш мидомунд и глэдот омборе салгъо эгенер нибисдоге ижире вэгъифеи: э порине Тозе сал э иму гъуногъ оморебу корреспондент эн е центральный газет. У э товун эн и пейлей Семен дануьсд ве нуьвуьсд э газет. Дузире гуфдире, имуре эз и кор гъич хъэз не омо, кор хъовирьетини, чуй гереки инжо газет? Иму лап гъэгъри биребирим эз хъовир корреспондент, тейте егилейге эйму э полк ижире когъоз оморе:

„Глэзизе хъовиргъо, гвардеецгъо!

Эз газет ме дануьсдуьм э товун э ну, ки ишму сэхд э ёр гуьрденит дусд хуьшдере Семен Семенове дошденит еровурди эн уре ве гъевелинсгъоре хуно уре хъисоб сохденит эдоми эн полк.

Омбор согъ бошит глэзизигъой ме!

Ме зиндеюм ве эз дуьли гуфдиренуьм согъ бошире эз ишму эри хуьрмет ве гъуьзет. Тэхсир ме нисди, ки ингъэдер вэхд гирошди, оммо ишму недануьсдейт э товун гъейсэглэтине гъозие-гъэдер ве гъисмет Семен Семенов. Э гъечи гуьнжунде омори овхьолет. Бэгъдовой межбурлуье нушдеи э самолетевоэ э хори, э дорун дуьшмен, чорей ме небире согъ е сал партизаньети сохдум. Эхирки вегошдум э авиация ве мере фуьрсорут э трассай Арктика. Форигъэти невегуьрде мифуьрсо мере гъисмет эз Комчатка те Волга ве эз Днепр те Аляска согъ дуь сал.

Э и вэхд полк иму вегуьрдебу тозе номер гвар-

дией (ире ме дануьсдуьм энжэгъ имугьойле эз газет), ве когъозгьой ме ниофдут ишмуре.

Гьейсэгълат ихдилот нисохум э товун гьемме барасигьой ме. Гье э и когъозевоз нуувуьсдем рапорт эри вогордунде мере э кин ишму.

Имидлауьнуьм, ки метлеб мере бегьем мисохут. Увэхди мивохурим эеки ве ихдилот мисохим э товун гьемме. Оммо гьелелуьге сэхд гуьрдenuьм десгьой ишмуре, дусдгьо.

Семен Семенов Ишму".

Имугьой капитан Семенов гене э эскадрильей хуьшдеи. Э и Тозе сал эеки э имуревоз у вегуьрдени пейсей хуьшдере ве гьенжирим уре э согьи гьузетлауье хьовирьети ве дусди бирори.

ГУ Ъ Л Б О Г Ъ О Р

(О черк)

Э гларей эн савзе догъгьо ве ковре деръёгъ, гуйге эз дараи ве хэре геймиш бирет гуълишонс богъгьой онгури колхоз миллионер э нум А. М. Каганович. Эз е тараф гьозор салине гьоиме догъгьо, эз е тарафиге гьич чум э хифлет нисе верафденигьо деръёгъ, гуйге чуьн уёгълуье гъэреулгьой серхъэдгьо, поисдет инжо э гъэлхэнди эн и тэгърифлуье богъгьо ве буьзуьрге жофой эн колхозникгьо.

Суьфдеи рузгьой мегъ эн сентябрь бу, ме оморумгьо инжо эри сер кешире э куьгъне гъэзизе дусдгьой ме, э колхозникгьой колхоз э нум Каганович. Чуьшме лов сохде герме офдои хуьшдере, гуйге э зар ве суьрх кеширебуге руй эн велгъоре ве зуьмуьде хуно тов доренбируьтгьо хушегьой эн онгуре.

Э giroшдеки эз гларей доргьо, эз сер пой куфде жилгъэ, эз ён пичире тегъенггьо э пушорэхъ иму вохурд е саре келе мерд, э кутэхъэ, гъэйчи зере сипре рушгъоревоз.

—Хош оморит, софо овурдит. Гьеммише оморемун ишму бу! гуфди келе мерд — Руй иму, гьеммише уьзиёгъи э пушой гъуногъгьойму. Денишит егиле чуь жире онгур веровундеймге имисал?

Келе мерд гъуз бисдо, астале тик гуьрд е тегъенге, бурмунд э иму келе хушегьой онгуре, дулла бируьтгъоре эз тегъенг, нимелит пэхъни бируьтгьо э гларей эн фирегъе ковре велгъой тегъенг.

— Ижире онгур гье эз сери хуыште нисе вероморе-гъо! — гуфди колхозник, лов хуышдере э шоре хэнде веберде. — Вединики, иму э негъогъи жофо некеширейм. Дуыл имуре, жун имуре венорейм, э усдоетиревоз, э фегъмевоз кор сохдейм. Кутэхъи гоф, иму гъечу кор сохдейм, чуытам лоигъ гъисдиге э номуслуе корсох, чуытам э иму нишон бурмундениге звеньевой иму.

— Кини звеньевой ишму, леле? пуърсирим иму эз пире колхозник. Келе мерде гуйге екем хъэз номо эз ижире пуърсуыш иму.

— Э гезде, гуфди келе мерд, ингъэде рэхъэ вэ-хуыште омореит, эз товун звеньевой иму э чор верэгъэ газетгъо нуывуысде омори, сирот ю э кучей Ленинский веноре омори, е сер хэбер э гъеммей гъуылом лов бири, оммо туь эз гъуылом бейхэбере хуно идее гоф сохде. Звеньевой иму гъисди Игид Жофой Социалисти Давыдова Гуьлбогъор! Элле, ини юш, эз шир дедей хуыште хъэлал, э сер гоф хуыште номо ведиромо.

Келе мерд теретэгъди рафд э же буге. Э кин иму куынд бисдо е огъиле сичердее зен, орден Ленин ве асарей суърхи э синей ю вери. Дес имуре гуърде, „хош омори“ сохде бэгъдо, Гуьлбогъор теклиф сохд имуре э зир эн серине тут дор, э сер савзегегъи, эри форигъэти вегуърде.

Эн суьфде иму эз Гуьлбогъор пуърсирим ихдилот соху гуфдире эри иму эз зиндегуни хуыште ве эз у товуне, ки чуытам ужире буле бегьер онгуре веровунде ве вечириге эз богъгъой звеной хуыште, э хотур эн чуьки Правительством Совети дори уре буьзуьрге нум Игид Жофой Социалисти.

Чуытам туь хорире гъуаллугъ сохдиге, — гуфди Гуьлбогъор, хориш туьре ужире бегьер мидуь. Иму тегъенгъгой богъгъоре, деде гъэиле гъуаллугъ сохденигъоре хуно, гъуаллугъ сохденим. Э вэхд ю бил зереним, богъ бурраним, луьгенде векенденим, глов

дореним, ологъ сохденим, купарос ве гугурт шенденим, э кефсуызигъой тегъенгевоз гъовхо берденим, бешшивгъой тегъенге чиреним. Денишире диренимге тегъенг пир бири, гуфдиренуьтгъоре хуно, эз хъол офдори, дир несохде усэглэт гъалем зере жогъил сохденим.

Имугъой ежирейге вэхдгъон, тозе бэхдевере вэхдгъои! — гуфди Гуьлбогъор -- Хэлгъ имугъой кор сохдени эри хуьшде. эри вилеет хуьшде. Пушоте кор сохденбируьт эри куьф ве эри кейфхъэз глоширгъ ве бойгъо, шуьгъэм гисне, пойгъо бирэхъне. Гъелбетки, э гъечу биреки екиреш дуьл нибисдо жун хуьшдере э сер кор венуь. Косиб эз сер себэхъ те гъэргъи шохъонгум кор мисохдгеш эри глоширгъо, у дануьсденбуки, ченд гъэдериш э кор хъэрекетице веногеш, гене глошир эз ю е согъбошилеш нигую ве е кепеклеш эз гъэгъ зисд нидуь. Глошир гъеммише эз фэхъле гилеи сохде бирази мибисдо. Чумгъой глошире эз хок гъэйри ечиш сурои нисоху.

Имугъойле иму кор сохденим эриму, эри Ватан иму. Ки омбор кор сохдге у омбориш вегуьрдени. Хъуькуьметиш эз тараф хуьшде ужире жоборде корсохгъоре вегир ве буьзуьрг сохде.

* * *

Гуьлбогъоре омборе гъуьмуьри. 58 салси. Жогъили эн у гирошди э вэхд куьгъне девр, кейки гуж, зулум ве гъэзоб бу э косибгъо, дуьвойне сэглэр ве нэгъомо бу зиндегуни эри зенгъо. Оммо неденишире э кешире келе сэглэргъо э гирошде куьгъне бэхдсуьзе рузгъо, и муьгъровуне, дуьл фирегъуне ве дуьлшоре корсох жоборд хэйли жогъил ве ди бире эз салгъой хуьшде.

Ини, чуьтам гирошдиге глэйли ве жогъили эн и зен — Игид.

Чордегъ сале Гуьлбогъоре доренуьт э шуьвер. Шуьвер хуьшдере Гуьлбогъор недиребу, нешинох-

деки рафдебу. Гуфдирей бебе-деде эри духдер гъонун бу, вой хуб, вой усол. Бирор-хэгъере имид бу, Гуьлбогъор э шуьвер рафденге мозолуь мибу, нун те сурои михуру, партал тевесер мивокуну гуфдире. Оммо шуьвер эн Гуьлбогъориш, бебешуре хучо, лап косибе ранжбер бу. Косибе э гъемме жигеш е гъисмет бу: гиснеи, хьижрони ве зэхьмет. Нэг!, мозол не бисдо Гуьлбогъоре э шуьвер рафденгеш. Не нун те суьрой хурд, не партал тевесер вокурд. Ё ченд сал гиросде бэгъдо, шуьзериш эз кешире гъэтреигъо ве зэхьметгъой эн косиби хуьшде нечогъ бисдо муьрд. Э сер эн жогъиле, кумегсуьзе, гъуьлом неди-ре, недануьсде гъэруьс вемунд дуь чуькле кукле, стимлегъо. Диеш гурунде рузгъой сэгъэри омо эри косибе Гуьлбогъор. Чуьтам мидору имугъой хуьш-дереш ве и дуь гъэиллереш?

Имугъой Гуьлбогъор хуьшдени ю, гъэиллегъоре дегердунде эри хисире, дедешу э у гъэилигъой Гуьлбогъор эри ю чуьтам хунденбуге, юш эз дерди -- жуни хуьшде михунд:

„Тир незереки тиркомулуье дедей,
Шимшиа нерасиреки – яралуье дедей,
Гъеммише эйлон бошле, гъэмлер юлдашие дедей“...

Хэбер э товун хункие падшогъ Николай II эз тэхд офдореи, чуьн громгъой васали зу лов бисдо э гъеммей хори. И хэбер раси э ижире чуькле дигълегъош, чуьн Хошмензил, Муьшгуьр, Эгълеби ве э угъенигеш. Хэлгъ дуь екире омборекбу мисохдут, гуйге э метлеб ишу расирет ве вохурде екире э шориревоз мигуфдируьт:

—Шоре хэбер, нике овозе дераво э гуш туь! Шиновусдей падшогъе эз тэхд венгесденре?

Оммо шори хэлгъ омбор некеша. Временное правительстве, комики гуьрд жигей падшогъире е азадиш не овурд эри косибе могълуьгъ. У хуьькуь-

мет падшогыре хуно сер гуьрд эри гуж сохде э хэлгъ. Чуьн Гуьлбогыори биегъо, етимгъо, косибе ранжбергъо, пушотсинере хуно, генедеш мундебируьт хорисуьз, корсуьз ве глонн. Пушотсинере хуно хоригъо, богъгъо, девлет ве тенхогъ демундуьт э дес глоширгъо, девлетмендгъо, беггъо ве хонгъо.

Чуьшмей азади ве хушбэхде зиндегуни лов бисдо эри хэлгъгъой вилеет иму. Э Урусист Буьзуьрге Октябрие революцией социалисти э хьохмолуье рэхъберьети Ленин ве Сталиневоз э жиге овурдени метлеб косибе могълуьгъгоре.

Э ноябрь 1920 сал э шегьер Темир-Хан-Шуре (имугъой шегьер Буйнакск) хьовир Сталин оморенге эз нуминей буьзуьрге Ленин э с'езд хэлгъгъой догълауьгъо мэгълауьмети до э товун нореи Автономией Совети Догъистуре.

Речъ эн буьзуьрге зожьд вэхизундени догълауьгъоре э гъовхо э гъэршуи бандагъой белогвардеэцгъо ве э кумеги буьзуьрге хэлгъ урусевоз Догъисту гьеммишелуьг темиз бисдо эз дуьшменгъой хэлгъи ве муьхъкем бине гуьрдени э догъгъо власть Совети.

— Зиндегуни пушотейне батракгъо ве косибгъо, — гуфди Гуьлбогъор, э ёр овурде суьфдеи салгъой гуьнжундеи колхозгъоре, — лап эз куьк ю дегиш бисдо колхозгъо э жиге оморенге.

Суьфдеи руз гуьнжундеи колхозгъоре, хэлгъгъо гировундут чуьн келе мигъид. Э шегьер Дербенд э бейдогъгъо ве э гъовол-зурновгъоревоз, э гъэруси буравгъоре хуно, рафдуьт тозе колхозникгъо э богъгъо, комигъоки пушоте дебируьт э дес глоширгъо.

Э дигъ Хошмензил суьфделе колхоз бирмунде Гуьлбогъор дерафдени эз гьемме зуте. Бэгъдовой э ченд салгъойге Гуьлбогъор эз дигъ оморени э шегьер Дербенд ве у дерафдени э колхоз э нум Каганович.

Кими пес мунде колхозникгъо руьхшенд мисохдут э колхозчие зенгъс, ве мигуфдируьт: „Эз гъэ-

туыр глэсб нибу, эз зен жофокеш!“, „Жигей зен — мигуфдируйт угъо — ён кинлеи, ён глэиллегъои, ху- не-жиге гьуллугъбиреинчи. Зен э же, кор чули э же?“ Ижире колхозникгъо гьемчуьн мипоисдуйт э гьэр- шуи зенгъоре э колхоз вегуьрдеи.

Гуьлбогъор э колхоз э е кориш эз мердгъо пес нимунд. Гьемме коргъоре у мисохд э хьэрекети- ре-воз. Ижире коргъо, чуьн: бил зерей, тегъенг бур- рай, луьгънде векендеи пушоте хьисоб сохде омор- енбу ужире коргъо, комигъоки вероморени энжэгъ, эз дес мердгъо. Гуйге зенгъо ижире коргъоре эз сер берде нидауьт, унегуьре зенгъоре доренбируйт су- ке корлагъо: ологъ сохдеи, тегъенг вечирей ве диеш. Оmmo Гуьлбогъор гье эз суьфдеи рузгъо э колхоз сохдени гьер кориш, э мердгъоревоз боренбор. Гуьлбогъор бу еки эз у желде зенгъо, комигъоки э гьувот жофой хуьшдере-воз бурмундут э гьемме, ки э жэгъмиет колхози азаде зен гьич е вэхдиш пес нимуну гуфдире эз мердгъо.

Э вэхд эн кор Гуьлбогъор хьэрекет мисохд эри хуте бире синогъи куьгъие усдогъой богъдорире. У хуб э тигъэте-воз фегъм мисохд чуьтам угъо гьул- лугъ сохденуьте тегъенге: богъ бурреире, гъэлем зереире, кэх зереире ве диеш. Иллогъки Гуьлбогъор руй мибисдо э кин ижире усдогъой богъдори, чуьн: Мигъир, Авдалим, Бенъёгъу, Довид-Хьэим ве угъо- нигеш, эз комигъоки хуте мибисдо гьер коргъой гьуьлаугъ сохдеи богъгъой онгуире.

Сал-бесал эденбу хуб бире зиндегуни эн кол- хозникгъо, ве гьемчуьн эн Гуьлбогъориш. Глэилле- гъош дуьлшор ве мозолуь эденбируйт келе бире, хунде э николс хьохмогъой девр советире.

Басал мибисдоки доргъо э богъгъой колхози э сипре ве гьирмизике хушбуьлуье гуьлгъоревоз ми- вараисдуьт, тегъенггъо, тозе шивгъо доре, мидепичи- руьт э савзе ве ковре велгъо, глэруьс э партал- гъо зар-зари геймиш биренигъоре хуно. Гьечи шор ве

хуром, чигърет эн богъгъой васалире хуно, бируът гъеммише дуьлгъой колхозникгъош. Э 1935—36 салгъо колхоз э нум Каганович мэгълуьм бисдо э гъеммей Догъисту, чуьн колхоз — миллионер.

Пушотеине косибгъо ве батракгъо, комигъореки не эри хурде нун бу, не эри вокурде партал, имугъой э кумеги власть Советиревоз ве Сталин беберевоз бирет сэхьиб хуне, сэхьиб дуьрлуьг. Хунегъоре колхозникгъо вараундет эз шкафгъо, шфонергъо, кроватгъо, холи-холинчегъо... Э лап гъуьзетлуье жигей хуне веноренуът сурот эн буьзуьрге Сталине — овурдегор шоре ве мозоллуье зиндегунире эри иму.

Оммо э дуьл Гуьлбогъор дебу ниет — гъэруьси кукгъой хуьшдере сохдени, э чум хуьшде винуьшорире эз невегъош.

Кими дире-шинохэ зенгъо мигуфдируът:

— Э Гуьлбогъор, руз туь э хэйр бу! Кукгъой туь, худо мебурро, гьерки е оморе ведироморе келе жогъилгъоют, жобордгъоют, зен кей хосде эри эн угъо? Эз духдер бэгъэй чуьни. Чубугъ шендиге рафдени э духдер расире...

Гъелбетки, Гуьлбогъореш воисденбу винуьшори гъэилгъой хуьшдере, э чуь жире гужгъо ве зэхьметгъоревоз келе сохде ведировундигъоре.

Э ниетгъо ве войгегъсй эн Гуьлбогъор, эн ченд миллион одомигъой вилеет имуре хуно, мешет бисдо довгъо.

22 июнь 1941 сал гъушунгъой Германией фашисти э серберэхьи эн делуье хунхуре Гитлеревоз э хогъиниревоз гъовкенде омо э сер гъэзизе Ватан совети иму. Оморут гурунде рузгъо э сер вилеет иму. Э довгъой эн Ватани, э миллион патриотгъой советиревоз, рафдуът кукгъой Гуьлбогъориш.

Шев-руз дуьл Гуьлбогъор э лой гъэилгъо, э лой фронт, э келе довгъой Ватани бирегоргъо бу. Гуьлбогъор э гъувот хуьшде гъимиш ве хъэйфери не-

сохде сер гуьрдени диеш э жобордиревоз эри кор
сохде э колхоз, э жофой хуьшдеревоз кумеги сохде
э фронт, э улкей иму, э глэзизе гьовхобергьой иму.

Дуьлгьо, фикиргьо, хэслгьо ве махьшовой хэлгь у
бу, кей ебо Лешгер Совети иму дербедогьун
мисоку талавурчие гьушунгьой Гитлерире ве э ви-
лест иму те довглоинере хуно мибу шоре ве хуро-
мие зиндегуни эри хэлгьгьо.

Имугьой дирегоре-шинохдегоре зен-зоре поюнде
Гуьлбогьоре мипуьрсируйт:

— Э Гуьлбогьор, шоре хэбер, нике овозе дераво
э гушгьой туь, эн гьемме хэлгь ве э дирегор-ши-
нохдегоргьоревоз, эз глэилгьой туь хэберетер ве
когьоз гьисди?

— Гьелелуьге гьисди, — мигуфди Гуьлбогьор.

— Бошгу, бошгу, — мигуфдируйт шинохэ зен-
зоре, деш-бите, деш хубте. Сер хункие Гитлере э
сер кутуки бурра ишуш э гьеммей жэглми гьуьло-
мевоз э шори-никиревоз вегордо.

Ебобот дуьл эн уре сокит сохденбугьо у кор
бу, ки Гуьлбогьор дануьсденбу дуь кук эн у деби-
ри э пушой жергегьой эн игидгьо э Ватане дошде-
ки эз дуьшмен ве э приказ Сталине — приказ эн Ва-
тане э жиге овурдеки угьо э жун, э гьуьмуьр жово-
ни хуьшде гьимиш несохде, рэхьм неберде расд
ве уьзийгь ведировт гуфдире э пушой Ватан, э пу-
шой ишуре дошде келе сохдигьо дедешу.

Гуьлбогьор сер гуьрдени эз пушотеингьой хуьш-
деш зиёд э гьемме хьэрекетигьоревоз эри кор сох-
де э колхоз. Э кор у дирени энжэгь дуьлахоши
ве дуьлмуьхшули эри хуьшде. Уре воисдени кол-
хоз эз пушотеинегьой хуьшдеш муьхькем ве дев-
летлауь бу.

Э 1948 сал Гуьлбогьор э членгьой звеной хуьш-
деревоз вечирени эз участкей богьгьошу рекорд-
лауь бегьер онгуре, эз чуй товун Правительством

Совети дорени уре буьлуьнде нум Игид Жофой Социалисти.

Нишон эн Гуьлбогьор гуфдирени эз товун эн у кор, ки э чуь жире хуьрмет ве метлеб расирениге э улкей иму жофокеше одоми. Пушотеине ихдиьр-суьзе, ренжбере зен; дедей стимгьо, э девр Совети иму, э кор колхозиревоз, э кумеги буьзуьрге партией Ленин Сталиневоз бири еки эз пушолуье одо-мигьой виллеет иму, э жоборде кор хуьшдеревоз нишон бурмунденигьо, чуьтам эз гьеммей дуьли-жуни, эз гьеммей хьэрекетигьой эн гьувот хуьшде кор сох-де герекиге эри хуьшде ве эри буьзуьрге Ватан социалисти хуьшде.

ШОРИ ВЕ МОЗОЛ

(Екимунь серис аз е нуме ихдилот — „Шори ве Мозол“)

Суьфделе верфгьой зимисдунеи хьэл бире, хори-
гьо ное-пой биребу. Хэлгь эри офдой васали гье-
чу хьэсрет бу, чуьтам деде хьэсрет бирениге эри
руй ферзене дире, э сер хьэлов нечогьи. Имуруз
суьфделе чуьшме хэйли вероморе э асму, фирегьу
лов сохдебу суьрхине ригагьой хуьшдере, герм ве-
ровунде хорире, неми юре эденбу векошире зеве-
ро. Илесеф ве Шелбет келе мердгьой махьале э
тен офдси нуьшде, папирос кешире-кешире, эден-
бируьт ихдилот сохде аз товней трудодегьой кол-
хоз.

Расди Илесеф ве Шелбет э бешгьэе колхозгьо кор
сохденуьтгеш, оммо мирод ве метлеб гьердуй ишу
екини. Гереки гуьфдире, ки Илесеф аз суьфде колхоз
Ленине гуьйжунде эйлоревоз, э у колхоз кор сох-
де. Не денишире э сипре звруьшуьмие рушгьо ве
э келеи гуьмуьр, у э кор аз гьер корсох э звено
дилоши, э бригадаш хубе хьуьрмети уре. Хьуьр-
мет эн у с бэхш аз хотур келеи ве е бэхшиге аз
хотур дилошию гьисдигеш, оммо дегьвойне аз
хотур э колхозникгьо юруьш коре хуте сохдеини.
Омборе дэгногьо зере Илесеф колхозникгьоре: гье-
ми эри э тегьенг мугьост бире, гьемиге эри э вэхд
ю гьуьлугь сохде., эхирки гьер гоф Илесеф эдеб

ве дегінои. „Гъадуър гьер чуьмере дануьсдитге — гуфдирени у — тегьенг увэхди ёгьин мидору ишмуре!„ И хотургъо зиёд сохди хьуьрмет Илесефе э глэрей колхозникгъо. Оммо э Илесефсвоз э сер соку нуьнде ихдилот сохденбугъо Шелбет э колхоз э нум Сталин кор сохде. Имисал эри гужлуье бегьер вечиреи у орден Ленин гъобул сохди. Эз Илесеф кемте хьуьрмет не бу Шелбетеш, гъеле те ордене вегуьрдеш. Омбор обурлуье мерд бу, оммо ордене вегуьрде бэгъдо хьуьрмет Шелбет э глэрей хэлгъ чендгъадеш зиёд бири.

— Колхоз имуре хубе гелуьр бири имисал. Сери трудодень чор литр шороб, дуь кило гендуьм ве дуьваздегъ монет пул расири, эз нэхуьт-лубие ве хъэвуьжгъойге гъэйри, — папиресе кешире-кешире, гуфдирени Илесеф.

— Э шори-ники хурошит! омборекбу сохдени Шелбет. — Колхоз иму гъунши, эз тараф тэхуьли имисал зиёди эз колхоз ишму, оммо эз тараф шороби е кем гложизи.

— Имугъой и бисд сал мибу, — гуфдирени Илесеф, — ме э колхоз дереуьм. Мидануьм гуфдире, ки ме ве кифлет ме, эз у рузевоз эдейм нун суьрои хурденим гуфдире...

— Жофореш гъечу кеширенит, гуфдирени Шелбет.

— Мегу туь мунош, жон Шелбет!.. Ме 13—14 сале глэил гъисдики, бебейму рэхьметлуь, овурд эри ме е жуьфд тирох, бил э дуьмбилиревоз, миберд э хуьшдеревоз э богъгъо эри кор сохде. Кифлет иму келеш не бу. Ме офдуме кук се бирор бируьм, гене хунере дошде нисе дануьсденбирим.

— Туь хъисобини Илесеф. Ме эри дузе гоф чуь гуюм. Негъогъ гъомборгъой глоширгъой Дербенд э шоробевоз пур нисе биренбуки, — гъувот дорени гофгъой эн уре Шелбет.

— Гене мугу э шоробезоз. Э етим мунде, э жо-
фо ве эрэгъ имуревоз эри чуь нэгл-эй, жон Шел-
бет? Э е богъ те пенжогъ одоми кор сохдембу согъ
сал, оммо е кифлет э жофой эн у пенжогъ одоми-
ревоз хьэз сохденбу. Имугъэй гириге, имуш суь-
роиним, тен имуш нуьги.

— Э жун глэилгъой ме, гъэдо мерасо, кими сэхьиб богъгъо нски е хуше онгур фэхълере эри э хуше берде мидо...о, э кориш фэхълере жэгл-э жэ-
гъиш овурде нисе гъишденбу, фэхълере тешне бире онгур омборте михуру гуфдире.

— Э ёр туь эз „фэхъле-базари“, э кучей жугъуру бугъо, миё муну. Ёьер руз шобот шохъонгум глоси-
ширгъой Дербенд миведироморут эри фэхъле гуьр-
де. Эри бил зере, эри богъ бурра, тегъенг вечире, эри гугурт ве куларос шенде гъуьбеигъоре мибер-
дуьт э кор, ужуже фэхъле бу гуфдире, омо эри он-
гур чире гъуьбсире э кор ни бердуьт, онгур омбор хурденбируьт гуфдире. Ве екиге гъэрибе одомигъо бируьт, э богъгъо э шевхиси мипоим мигуфдируьт-
ки, сэхьиб богъгъо жигере хьэл сохденбируьт раф-
де. „Бой бебе вой!.. — мигуфдируьт. — Игъо э сер руз хурутгъо онгур, шевиш михурутки!“

— Руз ишму э хэйр бу лелегъой ме! — гуфдире е бисед-бисед се сале, инчегъе, гъуьнуьндуьре духдер жугъур поисдени э пушо.

— Э гъуьбет туьш э хэйр бу! — гуфдиренуьт Шелбет ве Илесеф, тик гуьрде сере, денишире, томоше сохденуьт гьерки э нубот хуьшде.

— Гъуллугъ туь, духдер ме? — пуьрсирени суьф-
де Шелбет.

— Глэйб небу пуьрсире эз ишму, э и хьэётгъош-
му нечоь дери? — хьуьрмет келе мердгъоре гуьрде, пуьрсирени Мозол.

— Нэгл, балай ме. И тумов ве сере-сине не бире бэгъдо, юллухмее глэзор недери гъич э и мэхъэле-
гъош, — гуфдирени Шелбет.

— Ситгѣилова Нергуъз кини э и мэхѣлэгъо? —
пуърсирени дуборе Мозол эз келе мердгъо.

Шелбет мэхѣтел мунде, дениширени э лой Илесеф.

— Э и зофруи хѣѣт, е бие зен дери, дегъ дуб-
ваздэгъ сале духдер эн у суьвруъже гуърди. Ишму
духдирит бегем? пуърсирени Илесеф.

— Эри лелей ме. Согъ бошит! Мозол фиромо-
рени сер зофруво, руе хуней Нергуъзигъо.

Хейли Шелбет ве Илесеф денишире э рафде
рэхъ Мозол, пуърсиренуът дубъ эз еки духдер кини
гуфдире, мунденуът гье-гьечу екишуш не шинохе.

— Имугъойне жем-жогъиле шинохе нисе бире,
жон Шелбет.

— Эз расдиш гьечуни, мунштуке темиз сохде-
сохде, гуфдирени Шелбет.

— Э чум одоми ишугъ ве э гъул одоми гъувот
дироморе, игъоре гьечи диренге. Эз ферзендгъой
ме шори сохденуъмгъоре хуно, шори сохденуъм эз
имугъоине жогъилгъо, — гуфдирени Илесеф.

— Еки ижире глѣруьс э хуней одоми э хьофд ку-
кевоз боренбори, метлеб э дубъл дерире хуно гуф-
дирени Шелбет. — Чу бэхдевере рузгъо гуьнжунде
омори. Гьич э овосунегъош э фикир гуьнжундегор-
гъо не омори ижире ниетгъо сохут, э ихдилотгъо
семе э и войгегъо ве э и мироди-метлеб мирасуь
гуфдире жофокеше хэлгъ. Хуб, гуьом у рафди хун-
ди, духдир бире омори. Э коми вилеет бире кори,
духдир биѣв дер-бе-дер, хѣѣт-бе-хѣѣт гердуь, не-
чогъэ офу, хос соху гуфдире?.. Гьи?.. Зигъо, э жун
туь, зигъо имуре ижире зиндегуни доригъо мерд
э глѣуьлом!

СЕРНОМЕ

Мәғнигъо вә стихигъо

	Велг
Миши Бахшиев	
Сталин ә имуревози	5
Москва	7
Ә богъгъой онгури	8
Монувәхъ Дадашев	
Буьзүьрге богъгон	9
Иазы Хананьев	
Батан	11
Зигъ Сталин	13
Дербенд	14
Биязъ Хананьева	
Азаде дедей	16
Гувлишоне Догъистон	19
Шимшуьн Сафанов	
Армией Совети	21
Шевгъой Догъисту	23
Генә вегошдем ә кин туь	24
Сергей Изгняев	
Немуьрдские чигърет	26
Омонет	27
Әри гәзилгъо	28
Духдергъой колхози	29
Әри дуь игиде зен	30
Мирвори	31
Ешугъо Ильягуев	
Игид колхози	32
Сосун Сосунов	
Ә шоре Батан	34
Биньямин Сафанов	
Буьзүьрге гъонун Сталини	35
Игид жофой вокурдеи	36

П о э м а г ъ о

Даниил Атиилов

Авшалумов Евдо 41

Александр Мардахлев 48

Сергей Изгияев

Игидгьо вохурденуьт 55

О черкгьо ве ихдилотгьо

Имроми Исаков

Суьгъде дедей 65

Пейлсей Семен Семенов 70

Хьизгъил Авшалумов

Гуьлбогъор 77

Борис Гаврилов

Шори ве Мозол 83

Редактор Р а з и л о в Р.

Тех. редактор Р а х м и л о в И. Б.

Сдано в производ. 16/VIII-50 г. подписано к печати 7/X-50 г.

СО 1550 бумага 60x84/16 6 п. л.

Длагиз № 103 зак. 1375 тираж 500 цеша 3 руб.

Типография № 3 УИ и П. г. Дербент

Цена 5 руб.

3-50

ТАТСКИЙ ЯЗЫК